

Socialutskottets betänkande

1984/85:29

om avtal med Apoteksbolaget m. m. (prop. 1984/85:170)

Sammanfattning

I betänkandet behandlas förslagen i proposition 1984/85:170 om ett nytt avtal mellan staten och Apoteksbolaget AB för tiden efter år 1985 samt de motioner som väckts med anledning av propositionen. Vidare behandlas ett motionsyrkande som väckts under den allmänna motionstiden i år.

Utskottet tillstyrker propositionens förslag till nytt avtal och nya riktlinjer för Apoteksbolagets verksamhet. Häremot reserverar sig m-ledamöterna.

Med anledning av motioner (m, c) om detaljhandeln med läkemedel hemställer utskottet att riksdagen ger regeringen till känna att 1983 års läkemedelsutredning bör få i uppdrag att överväga en utvidgning av antalet apoteksombud. Utskottet avstyrker övriga motionsyrkanden.

Utskottets m-, c- och fp-ledamöter reserverar sig gemensamt till förmån för en motion (fp, c) om fortsatt konkurrens inom partihandeln med läkemedel.

M-ledamöterna reserverar sig till förmån för en motion om Apoteksbolagets priskontrollerande funktion.

Utskottet tillstyrker vidare att regeringen bemyndigas träffa överenskommelse med Apotekarsocieteten och Apotekarsocietetens stiftelse om eventuellt erforderliga ändringar i 1969 års överenskommelse beträffande stiftelsens medverkan i Apoteksbolaget. På denna punkt reserverar sig m-ledamöterna, och fp-ledamöten avger ett särskilt yttrande.

Propositionen

I proposition 1984/85:170 om avtal med Apoteksbolaget AB m. m. har regeringen (socialdepartementet) föreslagit riksdagen

1. att anta vid propositionen fogat förslag till lag om ändring i lagen (1970:205) om detaljhandel med läkemedel,

2. att godkänna de allmänna riktlinjer för Apoteksbolaget AB:s verksamhet som angivits i propositionen,

3. att bemyndiga regeringen att i huvudsaklig överensstämmelse med vad som angivits i propositionen träffa ett avtal mellan staten och Apoteksbolaget AB om bolagets verksamhet,

4. att bemyndiga regeringen att med representanter för Apotekarsocieteten och Apotekarsocietetens stiftelse för främjande av farmacins utveckling och en god läkemedelsförsörjning träffa överenskommelse om eventuellt erforderliga ändringar i 1969 års överenskommelse beträffande stiftelsens

medverkan i Apoteksbolaget AB och därmed sammanhängande frågor.
Lagförslaget framgår av *bilaga*.

Motioner

Motion väckt under allmänna motionstiden 1985

I motion 1984/85:710 av Sonja Rembo (m) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om begränsning av apoteksmonopolet i detaljhandelsledet.

Motioner väckta med anledning av proposition 1984/85:170

I motion 1984/85:3117 av Nils Carlshamre m. fl. (m) hemställs

1. att riksdagen med undantag för det till propositionen fogade förslaget om lag om ändring i lagen (1970:205) om detaljhandel med läkemedel beslutar avslå propositionen samt bemyndiga regeringen att träffa ett tvåårsavtal mellan staten och Apoteksbolaget AB i enlighet med vad i motionen anförts.

2. att riksdagen hos regeringen begär utredning av det nuvarande apoteks-systemets lämplighet och ändamålsenlighet jämfört med alternativa organisationsformer.

3. att riksdagen hos regeringen begär en förutsättningslös utredning av priskontrollen på läkemedel.

4. att riksdagen hos regeringen begär översyn av lagen om detaljhandel i syfte att ge möjlighet för även andra än Apoteksbolagets detaljister att sälja vissa receptfria läkemedel.

I motion 1984/85:3118 av Ella Johnsson (c) och Gunhild Bolander (c) hemställs att riksdagen beslutar att godkänna de allmänna riktlinjer för Apoteksbolaget AB:s verksamhet som angetts i motionen.

I motion 1984/85:3119 av Ingemar Eliasson (fp) och Rosa Östh (c) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om värdet av fortsatt konkurrens i partihandeln med läkemedel.

Utskottet

Nuvarande förhållanden

I en överenskommelse mellan staten och Apotekarsocieteten i september 1969 reglerades formerna för en avlösning av det dåvarande apotekssystemet. Som allmän förutsättning för överenskommelsen gällde att staten genom lagstiftning skulle införa en principiell ensamrätt för staten att från den 1 januari 1971 driva detaljhandel med läkemedel och upplåta sin

ensamrätt på ett för ändamålet bildat apoteksbolag (prop. 1970:74, 2LU 37, rskr. 34, SU 98, rskr. 223). Genom tillkomsten av lagen (1970:205) om detaljhandel med läkemedel har möjligheten härtill skapats. Enligt lagen får detaljhandeln med läkemedel bedrivas endast av staten eller av en juridisk person i vilken staten äger ett bestämmande inflytande. Regeringen bestämmer, enligt lagen, av vem och på vilka villkor detaljhandeln får bedrivas.

Apoteksbolaget ägs till två tredjedelar av staten och till en tredjedel av en stiftelse bildad av Apotekarsocieteten, Apotekarsocietetens stiftelse för främjande av farmacins utveckling och en god läkemedelsförsörjning (stiftelsen). Enligt överenskommelsen i september 1969 skall stiftelsens fortsatta medverkan i bolaget omprövas år 1985.

Genom beslut den 18 september 1970 uppdrogs åt det nybildade Apoteksbolaget att med ensamrätt – fränsett ett par smärre undantag – bedriva detaljhandel med läkemedel under tiden den 1 januari 1971–den 31 december 1985. Samma dag undertecknades ett avtal för samma tidsperiod mellan staten och Apoteksbolaget om bolagets verksamhet. Bolaget driver sedan 1971 samtliga apotek i landet.

Bolaget består i dag av moderbolaget Apoteksbolaget AB och dotterbolaget ADA AB (Apotekarnes Droghandel AB), som svarar för partilagerhållning och partidistribution av apoteksvaror, samt tre vilande dotterbolag.

Enligt avtalet med staten skall bolaget i sin verksamhet fullfölja de *allmänna riktlinjer* för verksamheten som drogs upp vid riksdagsbehandlingen år 1970 av frågan om ny organisation av läkemedelsförsörjningen.

Enligt dessa riktlinjer och avtalet om bolagets verksamhet är det bolagets uppgift att arbeta för en god läkemedelsförsörjning i landet. Bolagets verksamhet skall bedrivas så att möjligheten att utnyttja resultaten av utvecklingen inom läkemedelsområdet främjas.

Vidare framgår av riktlinjerna och avtalet att bolaget beslutar i fråga om apotekens lokalisering och öppethållande. Inom ramen för avtalet avväger bolaget sin servicenivå i fråga om lagerhållning av läkemedel och tillhandahållande av tjänster. Bolaget skall i dessa frågor hålla kontakt med kommunala organ samt lokala och centrala myndigheter på sjukvårdens område. Bolaget skall tillse att servicen till allmänheten och sjukvården är fullgod. Glesbygdens speciella behov skall därvid beaktas. På begäran av läkare, tandläkare eller veterinär skall bolaget snarast möjligt anskaffa och tillhandahålla läkemedel. Bolaget skall även sälja sådana varor som naturligen kompletterar läkemedelssortimentet. För att bolaget skall kunna fullgöra sina samhällsviktiga uppgifter måste det ges en hög grad av självständighet i sitt handlande. I fråga om bolagets organisation måste huvudprincipen vara att ledningen har frihet och skyldighet att ge bolaget den organisation den finner mest ändamålsenlig. I bolagets styrelse är sjukvårdshuvudmännen företrädna. Den regionala organisationen skall ha anknytning till sjukvårdsregionerna. Partihandelns organisation skall vara utformad så att varorna snabbt, tillförlitligt och billigt kan fås fram till

apoteken. Bolaget har rätt att självt fastställa sina utförsäljningspriser och skall redovisa grunderna för sin prissättning. Apoteksbolagets priser på läkemedel skall hållas enhetliga i hela landet och prissättningen skall medge skälig förräntning av det i bolaget insatta kapitalet. Producentpriserna på läkemedel fastställs i förhandlingar mellan bolaget och läkemedelsfabrikanterna. För att registrering skall ske av ett läkemedel skall det överenskomna priset vara skäligt. Bolagets verksamhet omfattar även sjukhusens läkemedelsförsörjning. Sjukvårdshuvudmännen kan bl. a. genom representation i bolagets styrelse trygga sitt intresse av att inköpen sker så förmånligt som möjligt. Speciella inköpsavtal kan komma till stånd mellan bolaget och sjukvårdshuvudmännen. Apoteksbolaget kan också låta en sjukvårdshuvudman fullgöra bolagets skyldighet att tillhandahålla allmänheten läkemedel.

Den statliga läkemedelsförsörjningen på det civila och militära området har samordnats genom ett avtal mellan staten och Apoteksbolaget om vissa försvarsförberedelser m. m. på läkemedelsområdet (prop. 1973:16, SoU 6, rskr. 101). Avtalet gällde för tiden den 1 januari 1974—den 31 december 1983, men har därefter förlängts t. o. m. år 1985.

Apoteksbolagets uppgifter inom försvarsområdet är bl. a. att förse militära förband och sjukvårdsenheter med erforderliga läkemedel i fredstid. Vidare skall bolaget utföra vissa försvarsförberedelser på läkemedelsområdet för berörda centrala förvaltningsmyndigheter och utarbeta erforderliga beredningsplaner för läkemedelsdistributionen vid krig och krigsfara.

I propositionen föreslås att ett nytt avtal ingås mellan staten och Apoteksbolaget AB om bolagets verksamhet för tiden efter år 1985. Avtalet skall ersätta de nuvarande avtalen från år 1970 resp. år 1973 (se ovan) vilka upphör att gälla med utgången av år 1985. Avtalsperioden görs femårig med automatisk förlängning om uppsägning av avtalet inte sker. Den första avtalsperioden löper således från den 1 januari 1986 till den 31 december 1990. De sakliga ändringarna i det nya avtalet anses små i förhållande till de nu gällande avtalen.

Propositionen grundar sig på de överväganden som lagts fram av *1983 års läkemedelsutredning (S 1983:04)* i dess delbetänkande (SOU 1984:82) Apoteksbolaget mot år 2000. Utredningen hade enligt sina direktiv (dir. 1983:59) bl. a. i uppdrag att med förtur överväga om det mot bakgrund av utvecklingen och vunna erfarenheter av Apoteksbolagets verksamhet fanns anledning att göra ändringar i avtalen för tiden efter år 1985.

Fråga om nytt avtal med Apoteksbolaget m. m.

I *motion 1984/85:3117 av Nils Carlshamre m. fl. (m)* anförts att det saknas bärande skäl för att ett i huvudsak statsägt monopolbolag skall svara för läkemedelsdistributionen. Motionärerna beklagar att varken läkemedelsutredningen eller propositionen tagit upp den enligt deras mening väsentligaste frågeställningen nämligen om ett statligt apoteksväsende och en statlig

partihandel med läkemedel är den mest ändamålsenliga organisationsformen för svensk läkemedelsförsörjning. Motionärerna anser inte att propositionen kan läggas till grund för ett nytt långvarigt avtal. Propositionen bör – med undantag för förslaget till lag om ändring i lagen (1970:205) om detaljhandel med läkemedel – avslås och avtalet bör, med den nya lydelse som föreslås, få gälla provisoriskt till utgången av år 1987 (*yrkande 1 delvis*). Under denna övergångstid bör det nuvarande apotekssystemets lämplighet och ändamålsenlighet jämfört med alternativa organisationsformer bli föremål för en utredning (*yrkande 2*). Som exempel på alternativa organisationsformer anges i motionen ett decentraliserat system med konkurrens och enskilt ägda apotek.

I propositionen uppges att vissa remissinstanser haft invändningar mot utredningens översyn och bl. a. gjort gällande att översynen inte varit tillräckligt inträngande (s. 7). Statsrådet Sigurdsen anför som sin uppfattning att utredningen gjort en rimlig översyn av bolagets hittillsvarande verksamhet. Översynen visar, enligt statsrådets mening, att Apoteksbolaget i allt väsentligt lyckats väl med att lösa sina uppgifter inom läkemedelsförsörjningen. Bolaget har uppfyllt sina åtaganden enligt avtalen med staten.

Statsrådet Sigurdsen erinrar vidare om att samhället numera är huvudman för i stort sett all sjukhusvård och för den övervägande delen av den öppna hälso- och sjukvården. Övertagandet av detaljhandeln med läkemedel år 1971 var ett led i denna utveckling och innebar att samhället övertog det direkta ansvaret för läkemedelsförsörjningen i landet. Genom hälso- och sjukvårdslagen (1982:763, HSL) har samhället tagit ett större ansvar än tidigare för befolkningens hälsa samtidigt som betydelsen av den enskildes engagemang betonas, påpekar statsrådet vidare. Det allmänna kravet att en god hälso- och sjukvård skall vara av god kvalitet och tillgodose patientens behov av trygghet i vården och behandlingen får – oaktat begreppet läkemedel inte uttryckligen förekommer i HSL – anses innefatta också ett krav på att försörjningen med läkemedel skall vara ändamålsenligt organiserad (prop. s. 7).

Såsom statsrådet Sigurdsen påpekar har utredningens granskning av Apoteksbolagets verksamhet utfallit positivt. Enligt utskottets mening är det mot bakgrund härav och av det allt större ansvar för befolkningens hälsa som samhället tagit naturligt att samhället även fortsättningsvis har det direkta ansvaret för läkemedelsförsörjningen genom apoteken. Utskottet tillstyrker således propositionens förslag att regeringen bemyndigas träffa ett nytt avtal mellan staten och Apoteksbolaget AB. Avtalsperiodens längd bör bestämmas i enlighet med propositionens förslag. Till riktlinjerna för verksamheten återkommer utskottet i det följande. Det sagda innebär att utskottet avstyrker motion 1984/85:3117 (m) yrkande 1 i motsvarande del. Därmed saknas anledning att utreda frågan om införande av andra organisationsformer för apoteksverksamheten. Även yrkande 2 i motionen avstyrks därför.

Ägarförhållandena

Som ovan nämnts ägs Apoteksbolaget till två tredjedelar av staten och till en tredjedel av Apotekarsocietetens stiftelse för främjande av farmacins utveckling och en god läkemedelsförsörjning. Stiftelsen bildades av Apotekarsocieteten i samband med överenskommelsen i september 1969 mellan staten och Apotekarsocieteten om formerna för en avlösning av det dåvarande apotekssystemet. Stiftelsen grundades genom att Apotekarsocieteten överförde 15 milj. kr. till stiftelsen. För dessa medel tecknade stiftelsen aktier i Apoteksbolaget. Avkastningen av stiftelsens egendom skall, enligt överenskommelsen, tillföras en organisationsenhet med uppgift att bl. a. främja information och statistik på läkemedelsområdet, nuvarande ANIS (Apoteksbolagets nämnd för information och statistik).

Överenskommelsen innehåller ingen uppsägningsklausul. Beträffande frågan om stiftelsens fortsatta medverkan i Apoteksbolaget anges i överenskommelsen att detta skall omprövas år 1985. Om stiftelsen inte längre önskar medverka i bolaget och därför vill sälja sina aktier har staten skyldighet att lösa in dessa. Staten har å sin sida rätt att lösa in aktierna om staten så önskar. Värdet av aktierna skall därvid bestämmas med hänsynstagande till den penningvärdesförändring som skett sedan aktierna gavs ut.

Överläggningar om förutsättningarna för stiftelsens fortsatta medverkan i Apoteksbolaget pågår mellan representanter för staten, Apotekarsocieteten och stiftelsen.

I propositionen föreslås att riksdagen ger regeringen i uppdrag att med representanter för Apotekarsocieteten och stiftelsen träffa överenskommelse beträffande stiftelsens medverkan i Apoteksbolaget och därmed sammanhängande frågor.

I *motion 1984/85:3117 (m)* anføres att regeringen, i avvaktan på den utredning som förordas i motionen (se ovan), inte bör få det begärda uppdraget att träffa överenskommelse om stiftelsens fortsatta medverkan som delägare av Apoteksbolaget. Endast i den mån stiftelsen av egen fri vilja, utan påtryckningar från majoritetsägaren, staten, vill träda ifrån bör dess aktiepost dessförinnan inlösas. Motionärerna hemställer alltså att propositionen avslås i denna del (*yrkande 1 delvis*).

Överenskommelsen från september 1969 mellan staten och apotekarsocieteten godkändes av riksdagen år 1970. Därvid godkändes även den del av överenskommelsen som stadgar att staten år 1985 har rätt att lösa in stiftelsens aktier i bolaget om staten så önskar (punkt D 3).

I propositionen anges inte att överläggningarna siktar till att staten skall lösa in de aktier som för närvarande innehas av Apotekarsocieteten. Utskottet har under hand erfarit att regeringens inriktning vid överläggningarna är att uppnå en lösning som alla parter är överens om. Även utskottet anser att överläggningarna bör ha en uppgörelse i godo som mål.

Utskottet tillstyrker med hänvisning till det anförda propositionens förslag att bemyndiga regeringen att med representanter för Apotekarsocieteten

och stiftelsen träffa överenskommelse beträffande stiftelsens medverkan i Apoteksbolaget AB och därmed sammanhängande frågor. Motion 1984/85:3117 avstyrks såvitt nu är i fråga (yrkande 1 i motsvarande del).

Detaljhandeln med läkemedel

Med detaljhandel förstås försäljning till annan än tillverkare av läkemedel för dennes rörelse eller återförsäljare. Apoteksbolaget har, som ovan nämnts, ensamrätt till detaljhandel med läkemedel.

I flera av motionerna ifrågasätts denna ordning. I *motion 1984/85:710 av Sonja Rembo (m)* hemställs att riksdagen ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om begränsning av apoteksmonopolet i detaljhandelsledet. Enligt motionären är det väsentligt att tillgängligheten till läkemedel är hög. Motionären konstaterar med beklagande att öppethållandet av apoteken fortfarande ligger på en jämförelsevis låg nivå. Öppethållandet var under de gångna jul- och nyårshelgerna mycket begränsat, framför allt i storstadsområdena. I en akut situation kan det för många människor te sig närmast oöverstigitligt att ta sig långa vägar till ett öppet apotek om det sedvanliga apoteket har stängt. På mindre orter sker ibland läkemedelsdistributionen genom ombud, ofta ortens livsmedelshandel. Dessa har emellertid dragits in på senare tid i samband med att Apoteksbolaget öppnat apotek med begränsat sortiment i anslutning till vårdcentraler. Möjligheterna att i glesbygd köpa läkemedel och andra apoteksvaror har då minskat, eftersom vårdcentralerna alltid är förlagda till tätorter. Det finns enligt motionären anledning att överväga om inte monopolsituationen utgör ett hinder för tillkomsten av andra former av distribution av läkemedel och sjukvårdsartiklar liksom kombination med annan försäljning eller tillhandahållande av tjänster.

I *motion 1984/85:3117 av Nils Carlshamre m. fl. (m)* hemställs att riksdagen hos regeringen begär en översyn av lagen om detaljhandel i syfte att ge möjlighet för även andra än Apoteksbolagets detaljister att sälja vissa receptfria läkemedel (*yrkande 4*). Enligt motionärerna ifrågasätter branschorganisationer och företag på den fria marknaden inte sällan bolagets prissättning och dess uppbyggnad av sitt sortiment av fria handelsvaror. Risken är uppenbar att en monopoldetaljist satsar på egna märken eller ensidigt främjar enstaka leverantörer i en i övrigt konkurrensutsatt marknad. Även Apoteksbolagets prissättning ifrågasätts när det gäller fria handelsvaror. Motionärerna anser att det är principiellt olämpligt att ett statligt monopolföretag går in på marknaden och konkurrerar med fria handelsvaror. De anser vidare att det är anmärkningsvärt att inte övrig detaljhandel får sälja vissa receptfria läkemedel.

I *motion 1984/85:3118* hemställer *Ella Johnsson (c)* och *Gunhild Bolander (c)* att riksdagen beslutar att godkänna de allmänna riktlinjer för Apoteksbolaget AB:s verksamhet som angetts i motionen. Motionärerna hänvisar bl. a.

till att Apoteksbolaget enligt de nuvarande riktlinjerna skall tillse att servicen till allmänheten och sjukvården är fullgod. Genom att tillåta att en del av det receptfria sortimentet säljs och distribueras i större utsträckning genom andra återförsäljare än egna affärer kan man öka tillgängligheten för allmänheten. Motionärerna anser att dagligvaruhandeln eller annan liknande detaljist bör utnyttjas i syfte att få en bättre spridning av försäljningen (*yrkandet delvis*).

1983 års läkemedelsutredning har inte haft i uppdrag att aktualisera någon ändring i den lagstiftning som är grunden för bolagets ensamrätt till detaljhandel med läkemedel. Vissa remissinstanser hade synpunkter på denna fråga. Så ifrågasatte exempelvis näringsfrihetsombudsmannen (NO) och statens pris- och kartellnämnd (SPK) om inte även andra än Apoteksbolaget borde få försälja receptfria läkemedel.

I propositionen (s. 9) anför föredragande statsrådet följande såvitt nu är i fråga.

Genom riksdagsbeslutet och avtalet med staten år 1970 tilldelades Apoteksbolaget en nyckelroll i en aktiv hälso- och sjukvårdspolitik. Ett av motiven bakom tillkomsten av ensamrätten för Apoteksbolaget förutom att tillgodose kravet på en god läkemedelsförsörjning var att samhället skulle kunna uppträda som en stor och prismedveten köpare och i denna roll verka bl. a. för låga läkemedelspriser. Detta motiv anser jag fortfarande ha stor bärkraft. Bolagets möjlighet att driva en aktiv inköspolitik skulle kraftigt försvagas om inskränkningar sker i ensamrätten att driva detaljhandel med läkemedel utöver de begränsningar som redan nu finns. Jag anser mot bakgrund härav att det inte finns anledning att göra någon ändring i bolagets ställning i detta avseende.

Utskottet, som också vill peka på vikten av att sakkunnig rådgivning kan ges i samband med inköp av läkemedel, delar den i propositionen framförda uppfattningen att bolagets ensamrätt att driva detaljhandel med läkemedel inte bör begränsas. Utskottet anser emellertid att läkemedelsutredningen bör få i uppdrag att överväga en utvidgning av antalet apoteksombud. Detta bör riksdagen med anledning av motionerna 1984/85:710 (m), 1984/85:3117 (m) yrkande 4 och 1984/85:3118 (c) i motsvarande del ge regeringen till känna.

Enligt riktlinjerna för och avtalet om Apoteksbolagets verksamhet har bolaget tillagts bl. a. rätten att bestämma om apotekens lokalisering och öppethållande. Samtidigt skall bolaget se till att servicen till allmänheten och sjukvården är fullgod. Glesbygdens speciella behov skall därvid beaktas. Utskottet tar upp dessa frågor i samband med Apoteksbolagets etablerings- och servicepolitik (nedan s. 14).

Partihandeln med läkemedel

Partihandeln med läkemedel, den s. k. droghandeln, är till skillnad från detaljhandeln inte genom lag monopoliserad. Genom företagsförvärv och strukturrationaliseringar återstår dock endast två droghandelsföretag, det av

Apoteksbolaget ägda ADA AB samt Kronan Droghandel AB, som ägs av ett antal läkemedelsindustrier, huvudsakligen utländska.

1983 års läkemedelsutredning ansåg att det borde ankomma på Apoteksbolagets ledning att bedöma huruvida det var rationellt att Kronan behöll sin särdistribution i fortsättningen. Utredningen ansåg att det troligen vore naturligtast om Apoteksbolaget övergick till att köpa in de av Kronan saluförda läkemedlen i större poster och med egna resurser distribuerade varorna till apoteken (betänkandet s. 118).

Flera av remissinstanserna var tveksamma eller negativa till utredningens uttalanden på denna punkt. I propositionen (s. 10) erinrar statsrådet Sigurdsen för egen del om den bedömning som gjordes vid Apoteksbolagets tillkomst. Därvid uttalades bl. a. att eftersom Apoteksbolaget kommer att vara i besittning av en egen distributionsapparat det blir möjligt att väga olika alternativ mot varandra och välja det kostnads- och servicemässigt mest fördelaktiga distributionsalternativet. Särskild uppmärksamhet ägnades åt möjligheten att effektivisera distributionen genom en integration av parti- och detaljhandelsleden. Avslutningsvis underströks att om bolaget skulle kunna ansvara för att en effektiv och ekonomiskt tillfredsställande läkemedelsdistribution upprätthölls man måste tillvarata alla möjligheter att utnyttja de samordningsfördelar som bildandet av Apoteksbolaget kunde förväntas ge. En integration av parti- och detaljhandelsleden har därefter skett. Enligt statsrådet Sigurdsen ankommer det på bolagsledningen att även fortsättningsvis svara för att en effektiv och ekonomiskt tillfredsställande läkemedelsdistribution upprätthålls. Statsrådet ser därför ingen anledning att göra några uttalanden i frågan.

I motion 1984/85:3118 av Ella Johnsson och Gunhild Bolander (båda c) understryks att den konkurrens som finns inom partihandeln genom de två bolagen ADA AB och Kronans Droghandel AB är viktig att bibehålla och begärs att riksdagen skall godkänna bl. a. dessa riktlinjer (*yrkandet delvis*).

I motion 1984/85:3119 av Ingemar Eliasson (fp) och Rosa Östh (c) hemställs att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om värdet av fortsatt konkurrens i partihandeln med läkemedel.

Motionärerna hänvisar till statsrådets ovan återgivna uttalanden i propositionen angående den bedömning som gjordes vid Apoteksbolagets tillkomst. Enligt motionärerna bygger för droghandelns del hela den nyordning av apoteksväsendet som beslöts år 1970 på att konkurrens skall råda i partihandelsledet genom ett enkanalsystem med mer än en droghandel. Vid riksdagsbehandlingen underströk dåvarande statsutskottet särskilt att "åtskillnad inte skulle göras mellan olika grossistföretag". Ett bifall till propositionens uttalande på denna punkt skulle, enligt motionärerna, skapa ett oklart läge beträffande Apoteksbolagets möjlighet att framtinga ett monopol för dotterbolaget ADA. Konkurrens kan enligt motionärernas mening bidra till att hålla hela droghandeln alert och effektiv. Riksdagen bör därför klart understryka värdet av fortsatt konkurrens.

I proposition 1970:74 redovisades att vid remissbehandlingen av läkemedelsförsörjningsutredningens betänkande skilda synpunkter förts fram på frågan om droghandelns ställning. För egen del anförde föredragande departementschefen, statsrådet Aspling, bl. a. följande:

Enligt min mening bör den nuvarande Vitrums droghandel antingen den drivs som dotterföretag till Apoteksbolaget eller om den sedermera direkt införlivas med bolaget fungera som en inköpsavdelning för bolaget och samtidigt utgöra dess apparat för intern varudistribution. Det är mot denna bakgrund jag i likhet med utredningen anser att man bör pröva vilka resultat som kan uppnås med mindre genomgripande åtgärder än att monopolisera droghandeln. Liksom nu kommer varje producent av läkemedel som godtagits för användning i vårt land att ha oinskränkt möjlighet att få sina produkter sålda av apoteken. Den skillnaden kommer emellertid att finnas att de nuvarande 375 apoteksinnehavarna i deras egenskap av kunder hos partihandeln avlöses av en enda kund, nämligen Apoteksbolaget. Huruvida bolaget köper produkterna i större partier för att självt distribuera varorna till apoteken eller om bolaget låter ett fristående droghandelsföretag ombesörja distributionen bör bli en förhandlingsfråga i det enskilda fallet. Avgörande för bolaget skall vara att så snabbt, tillförlitligt och billigt som möjligt få fram varorna till apoteken. Tack vare att Apoteksbolaget kommer att vara i besittning av en egen distributionsapparat blir det möjligt att väga olika alternativ mot varandra och välja det kostnads- och servicemässigt fördelaktigaste distributionssättet. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt möjligheten att effektivisera distributionen genom en integration mellan partihandels- och detaljhandelsleden. Erfarenheterna från annan detaljhandel tyder på att sådana rationaliseringsvinster kan uppnås redan genom en begränsad egen partihandelsverksamhet. Denna strävan från Apoteksbolagets sida innebär dock självfallet inte att någon åtskillnad skall göras mellan olika grosshandelsföretag och producenter enbart på grund av ägandeförhållanden.

I två likalydande motioner hade föreslagits, såvitt nu är i fråga, att hela Vitrum skulle erhålla en från Apoteksbolaget fristående ställning från bolagets start, och i två andra likalydande motioner hade yrkats att Vitrums droghandelsrörelse efter en övergångstid skulle skiljas från Apoteksbolaget samt att riksdagen skulle uttala att en sortimentorienterad distribution borde bibehållas.

Statsutskottet (SU 1970:98) avstyrkte bifall till motionerna, anslöt sig till vad departementschefen uttalat och anförde:

Enligt utskottets mening bör de i propositionen förordade riktlinjerna för valet av distributionsnivå tillämpas. Det förhållandet att en integration mellan inköpsledet och den interna distributionen får en partihandelsliknande karaktär kan inte leda till andra bedömningar. Som departementschefen anført innebär detta självfallet inte att någon åtskillnad skall göras mellan olika grosshandelsföretag och producenter enbart på grund av ägandeförhållanden.

Riksdagen beslöt i enlighet med statsutskottets förslag.

Enligt utskottets mening finns inte anledning att tolka utredningens uttalanden om parthandeln med läkemedel som att utredningen förordar införandet av ett monopol på området. Utskottet delar i övrigt den i propositionen framförda uppfattningen att det bör vara ledningens för Apoteksbolaget sak att avgöra hur en effektiv och ekonomiskt tillfredsställande läkemedelsdistribution bäst kan upprätthållas. Utskottet anser det därför inte behövt med något riksdagens initiativ i saken och avstyrker därför motionerna 1984/85:3118 (c) i motsvarande del och 1984/85:3119 (fp, c).

Apoteksbolagets priskontrollerande funktion

En av Apoteksbolagets centrala uppgifter enligt det nu gällande avtalet med staten är att verka för att så låga läkemedelskostnader som möjligt upprätthålls (4 §). Bolagets priser skall vara enhetliga för hela landet. Sådana normer för prissättning av tillhandahållna varor och tjänster skall tillämpas att bolagets kostnader täcks och skälig förräntning av det i bolaget insatta kapitalet erhålls (8 §).

För att ett läkemedel skall få säljas i Sverige måste det, enligt läkemedelsförordningen (1962:701), vara godkänt av socialstyrelsen. För godkännande krävs dels att läkemedlet är av god kvalitet och medicinskt ändamålsenligt, dels att priset är skäligt. Sedan den 1 januari 1971 gäller för ett nytt läkemedel att det pris som Apoteksbolaget och producenten enas om anses skäligt, såvida inte särskilda skäl talar för annat. När det gäller priset på ett redan registrerat preparat kan detta ändras efter förnyade förhandlingar mellan Apoteksbolaget och läkemedelsföretaget.

1983 års läkemedelsutredning jämförde utvecklingen av läkemedelspriser-na i Sverige och elva andra jämförbara länder. Utredningen ansåg att prisutvecklingen inom läkemedelssektorn varit lugnare än för andra varor och att de svenska läkemedelspriserna låg väl till i förhållande till de andra ländernas.

Utredningen menade dock att Apoteksbolaget inte fullt ut hade infriat de förväntningar som fanns vid bolagets tillkomst, nämligen att bolaget, som en mycket stor läkemedelsköpare, skulle driva en aktiv inköspolitik och få ett direkt och indirekt inflytande över prisbildningen på detta område. Utredningen fann att bolaget hittills inte kunnat till fullo utnyttja denna sin ställning.

Utredningen framhöll att bolaget på grund av den fria förskrivningsrätten saknar möjlighet att avstå från inköp även om överenskommelse om ett godtagbart pris inte kan uppnås, eftersom alla registrerade läkemedel skall finnas tillgängliga på marknaden och inga läkemedel får diskrimineras från rabatter eller gratis utlämnande enligt de särskilda bestämmelserna härom. Kritik hade ibland förts fram av innebörden att bolaget har en myndighetsuppgift, nämligen att bestämma priserna på läkemedel, och

samtidigt uppgiften att bedriva kommersiell verksamhet på detta område. Utredningen deklarerade emellertid som sin uppfattning att bolaget inte hade någon myndighetsuppgift utan att bolaget skulle driva inköpsförhandlingar. I dessa har säljaren inflytande. Om enighet inte kan nås i prisfrågan kan säljaren hänskjuta ärendet till socialstyrelsen.

I *motion 1984/85:3117 (m)* hemställs att riksdagen hos regeringen begär en förutsättningslös utredning av priskontrollen på läkemedel (*yrkande 3*). Motionärerna anför att Apoteksbolagets priskontrollerande funktion egentligen inte prövats i utredningens betänkande, vilket man anser vara en brist. Enligt motionärernas mening är det nuvarande systemet med Apoteksbolaget som priskontrollant tveksamt. Bolaget är läkemedelsföretagens enda kund och har därmed en gentemot dessa företag mycket stark ställning, anför motionärerna. Bolagets egna intäkter utgörs, utöver överskott från finans- och fastighetsförvaltning, av påslag på företagets priser. Motionärerna anser principiella skäl tala för att Apoteksbolaget inte bör ha en priskontrollerande funktion. Priskontrollens prispressande effekt ifrågasätts även i praktiken. Det finns erfarenheter som tyder på att priskontrollen snarare håller priserna uppe än sänker dem, heter det i motionen.

I propositionen anføres inledningsvis att målet för läkemedelspolitiken är att tillgodose människornas behov av säkra och effektiva läkemedel till så låga kostnader som möjligt för samhället och den enskilde (s. 7). Vad Apoteksbolagets roll som prispressare beträffar har det enligt statsrådet Sigurdsen varken från utredningen eller remissinstanserna framkommit något som bör föranleda ändring av vad som gäller beträffande prisförhandlingarna och Apoteksbolagets roll som inköpare (prop. s. 11). Hon framhåller att det är angeläget att bolaget, inom ramen för sin uppgift att förse hälso- och sjukvården med säkra och effektiva läkemedel, i ökad utsträckning försöker finna former för en inköpspolitik som kan förstärka bolagets roll som prispressare. Enligt statsrådet är detta en uppgift för bolagsledningen att ta ställning till. Hon understryker vidare att kostnaderna för läkemedelsförsörjningen även i framtiden måste hållas på en så låg nivå som möjligt. Statsrådet uppger att frågan om prisbildningen också kommer att tas upp i läkemedelsutredningens fortsatta arbete, bl. a. i samband med uppdraget att överväga behovsprövning av nya läkemedel och generisk förskrivning/generisk substitution av läkemedel. Båda dessa frågor är kopplade till önskemålet att hålla läkemedelskostnaderna så låga som möjligt. Hon framhåller att det sålunda blir anledning att snare återkomma i frågan.

I detta sammanhang kan nämnas att en särskild utredare tillsattes år 1977 med uppdrag att förutsättningslöst se över priskontrollen av läkemedel. Den tillkallade utredaren redovisade sitt uppdrag i en rapport benämnd Pillerpriser (Ds S 1978:11). Utredaren föreslog bl. a. att en läkemedelsekonomisk enhet och en särskild prisenämnd skulle tillsättas inom den läkemedelskontrollerande myndigheten. Priskontrollen skulle läggas under denna myndighet, i varje fall vad angick producentpriserna. Utredarens förslag föranledde

inte några åtgärder från statsmakternas sida.

Såsom påpekas i propositionen kommer läkemedelsutredningen att i sitt fortsatta arbete ta upp frågan om prisbildningen. Utskottet anser det självklart att utredningen härvid kommer att överväga olika möjligheter att pressa ned priserna på läkemedel. Mot bakgrund härav och med hänvisning till vad som i övrigt anförts i propositionen finns enligt utskottets mening inte skäl för någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motion 1984/85:3117 (m) yrkande 3, som alltså avstyrks.

Riktlinjer

I motion 1984/85:3117 (m) yrkas avslag på propositionens förslag till allmänna riktlinjer för Apoteksbolagets verksamhet (*yrkande 1 delvis*).

Enligt förslaget till avtal mellan staten och Apoteksbolaget skall bolaget följa de allmänna riktlinjer för verksamheten som dragits upp vid riksdagsbehandlingen av avtalsfrågan (1 §). I propositionen (s. 8) anförs att riktlinjerna för bolagets framtida verksamhet i huvudsak kan grunda sig på de allmänna riktlinjer som drogs upp av riksdagen vid behandlingen av förslaget till ny organisation av läkemedelsförsörjningen år 1970 (prop. 1970:74). Riktlinjerna behandlar bl. a. läkemedelsdistributionen, Apoteksbolagets utformning och verksamhet, droghandelns ställning, sjukhusens läkemedelsförsörjning och läkemedelsinformationen. Syftet med dessa riktlinjer angavs vara att "skapa förutsättningar för ett slagkraftigt apoteksväsende som smidigt kunde anpassas till den medicinska, tekniska och ekonomiska utvecklingen och därigenom i framtiden tillgodose kraven på en god läkemedelsförsörjning" (prop. 1970:74 s. 88).

Flera av de punkter som behandlas i riktlinjerna har berörts ovan (s. 7, 8 och 11). Härutöver tas i propositionen särskilt upp frågorna om bolagets etablerings- och servicepolitik, den slutna vårdens läkemedelsförsörjning, läkemedelsförsörjningen inom totalförsvaret, läkemedelsinformationen, bolagets ekonomiska ställning samt personalutvecklingsfrågor.

Beträffande *bolagets etablerings- och servicepolitik* kan nämnas att 1983 års läkemedelsutredning särskilt tagit upp frågorna om apotekens öppethållandetider. Utredningen hade förståelse för att Apoteksbolaget av ekonomiska skäl gjort inskränkningar i apotekens öppethållandetider, men menade att en gräns nåtts med hänsyn till servicen till allmänheten. Statsrådet Sigurdsen instämmer i propositionen i att ytterligare inskränkningar i öppethållandetiderna i princip inte bör ske (s. 11). Hon anför vidare att det kan hävdas att sådana inskränkningar inte är förenliga med bolagets övriga åtaganden enligt avtalet. Bolaget har på olika sätt sökt begränsa olägenheterna med ett minskat öppethållande, uppger statsrådet. Bl. a. har minskat öppethållande kompensrats genom utdelning av patientdoser samt särskild läkemedelsjour vid vissa sjukhus. Detta anser statsrådet Sigurdsen vara mycket positivt. Hon säger sig utgå från att bolaget på detta sätt fortsätter sin strävan att öka

tillgängligheten till läkemedel.

Utskottet vill understryka statsrådets uttalande om angelägenheten av en god tillgänglighet och service för allmänheten och vill dessutom tillägga att en fullgod service måste upprätthållas även i glesbygden.

Statsrådet Sigurdsen ansluter sig vidare till ett av utredningen framlagt förslag om en uppmjukning av bolagets skyldighet att tillhandahålla läkemedel, i syfte att ge bolaget möjlighet att ta bort omoderna preparat ur läkemedelsassortimentet. I propositionen uppges att en arbetsgrupp tillsatts av socialstyrelsen och Apoteksbolaget för denna fråga.

Beträffande *den slutna vårdens läkemedelsförsörjning* föreslogs av läkemedelsutredningen inga ändringar i riktlinjerna. I ett särskilt yttrande till betänkandet hade dock Landstingsförbundets representant framfört bl. a. att sjukvårdshuvudmännen borde få ett större inflytande på inköp och service till sjukhusapoteken. I propositionen anför statsrådet Sigurdsen att hon delar utredningens uppfattning beträffande den slutna vårdens försörjning (s. 12). Ensamarätten till detaljhandel med läkemedel bör behållas i nuvarande form. Prisförhandlingarna bör även i fortsättningen skötas av Apoteksbolaget. Det samarbete som i dag sker i dessa frågor mellan bolaget och sjukvårdshuvudmännen bör fortsätta och utvecklas så att sjukvårdshuvudmännen får möjlighet till en bättre insyn.

Apoteksbolaget svarar för stora insatser på *läkemedelsinformationens område*. Läkemedelsutredningen kommer att ta upp frågor om läkemedelsinformation under sitt fortsatta arbete. Riksdagen kommer således att senare få ta ställning till dessa frågor. I propositionen föreslås inga förändringar för närvarande i Apoteksbolagets informationsskyldighet enligt gällande avtal (s. 13).

Beträffande *Apoteksbolagets ställning ekonomiskt och finansiellt* hade utredningen uppgivit att 25 % av det senaste verksamhetsårets resultat härrörde från fastighets- och finansförvaltningen. Enligt utredningen kommer finansförvaltningens uppgifter att ytterligare öka i framtiden. Statsrådet Sigurdsen påpekar med anledning härav att huvudmålet naturligtvis alltid måste vara att Apoteksbolaget skall upprätthålla en fullgod läkemedelsförsörjning till lägsta möjliga kostnader för samhället och den enskilde. Handläggningen av finansförvaltningen får inte ges den omfattningen att den inkräktar på huvudmålet. Enligt Sigurdsen är detta en uppgift för bolagsledningen att tillse.

När det slutligen gäller *personalutvecklingsfrågorna* framhåller statsrådet Sigurdsen som sin mening att det är en mycket viktig uppgift i framtiden för bolagsledningen att genom en aktiv personalpolitik skapa förutsättningar för att kunna möta de problem som kan uppstå bl. a. när det gäller personalbehovet och personalutvecklingen. Bolagsledningen förutsätts skapa en god framförhållning i dessa frågor (prop. s. 13).

Utskottet har i det föregående tagit ställning till viktiga delar av riktlinjerna för Apoteksbolagets verksamhet. Vad som i övrigt anges i riktlinjerna föranleder ingen erinran från utskottets sida. Utskottet tillstyrker alltså de i

propositionen föreslagna riktlinjerna och avstyrker motion 1984/85:3117 (m) yrkande 1 i motsvarande del.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *frågan om nytt avtal med Apoteksbolaget*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1984/85:3117 yrkande 1 i motsvarande del, bemyndigar regeringen att träffa ett avtal mellan staten och Apoteksbolaget AB om bolagets verksamhet i huvudsaklig överensstämmelse med vad som angetts i propositionen.
2. beträffande *utredning om apotekssystemets organisationsform*
att riksdagen avslår motion 1984/85:3117 yrkande 2.
3. beträffande *stiftelsens fortsatta medverkan i Apoteksbolaget*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1984/85:3117 yrkande 1 i motsvarande del, bemyndigar regeringen att med representanter för Apotekarsocieteten och Apotekarsocietetens stiftelse för främjande av farmacins utveckling och en god läkemedelsförsörjning träffa överenskommelse om eventuellt erforderliga ändringar i 1969 års överenskommelse beträffande stiftelsens medverkan i Apoteksbolaget AB och därmed sammanhängande frågor.
4. beträffande *detaljhandeln med läkemedel*
att riksdagen med anledning av motion 1984/85:710, motion 1984/85:3117 yrkande 4 och motion 1984/85:3118 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.
5. beträffande *partihandeln med läkemedel*
att riksdagen avslår motion 1984/85:3118 i motsvarande del och motion 1984/85:3119.
6. beträffande *priskontrollen*
att riksdagen avslår motion 1984/85:3117 yrkande 3.
7. beträffande *riktlinjer för Apoteksbolagets verksamhet*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1984/85:3117 yrkande 1 i motsvarande del godkänner i propositionen angivna allmänna riktlinjer för Apoteksbolaget AB:s verksamhet i den mån dessa inte behandlats under föregående moment.
8. att riksdagen antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1970:205) om detaljhandel med läkemedel.

Stockholm den 14 maj 1985

På socialutskottets vägnar
INGEMAR ELIASSON

Närvarande: Ingemar Eliasson (fp), Evert Svensson (s), Göte Jonsson (m), John Johnsson (s), Kjell Nilsson (s), Stig Alftin (s), Ann-Cathrine Haglund (m), Maria Lagergren (s), Ingvar Eriksson (m), Inga Lantz (vpk), Rosa Östh (c), Bo Arvidson (m), Bengt Lindqvist (s), Yvonne Sandberg-Fries (s) och Gunnar Elm (c).

Reservationer

Frågan om nytt avtal med Apoteksbolaget och utredning om apotekssystemets organisationsform (mom. 1 och 2 i hemställan)

1. av Göte Jonsson, Ann-Cathrine Haglund, Ingvar Eriksson och Bo Arvidson (alla m) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Såsom statsrådet" och slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att propositionen borde ha tagit upp frågan om huruvida den nuvarande formen för läkemedelsförsörjning i landet är den mest ändamålsenliga. Den nuvarande ordningen kunde t. ex. ha vägts mot ett decentraliserat system med konkurrens och enskilt ägda apotek. Utskottet anser mot bakgrund härav att propositionens förslag inte bör läggas till grund för ett nytt långvarigt avtal. I stället bör regeringen bemyndigas att träffa ett provisoriskt avtal som skall gälla till utgången av år 1987. Under tiden bör det nuvarande apotekssystemets lämplighet och ändamålsenlighet bli föremål för utredning. Detta bör riksdagen med anledning av motion 1984/85:3117 yrkande 1 i motsvarande del och yrkande 2 ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 1-2 bort hemställa

1. beträffande *frågan om nytt avtal med Apoteksbolaget* att riksdagen med avslag på propositionen i motsvarande del och med anledning av motion 1984/85:3117 yrkande 1 i motsvarande del bemyndigar regeringen att träffa ett provisoriskt avtal med Apoteksbolaget,
2. beträffande *utredning om apotekssystemets organisationsform* att riksdagen med anledning av motion 1984/85:3117 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

Stiftelsens fortsatta medverkan i Apoteksbolaget (mom. 3 i hemställan)

2. av Göte Jonsson, Ann-Cathrine Haglund, Ingvar Eriksson och Bo Arvidson (alla m) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Överenskommelsen" och på s. 7 slutar med "motsvarande del)" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående uttalat att det nuvarande apotekssystemets lämplighet och ändamålsenlighet bör utredas (se res. 1). I avvaktan på denna utredning bör regeringen inte bemyndigas att träffa överenskommelse om ev. ändringar i 1969 års överenskommelse beträffande stiftelsens medverkan i Apoteksbolaget AB. Endast i den mån stiftelsen av egen fri vilja, utan påtryckningar från staten, vill träda ifrån bör dess aktiepost dessförinnan inlösas. Det bör vara Apotekarsocieteten obetaget att sälja sina aktier på den fria marknaden. Utskottet avstyrker således propositionens förslag och tillstyrker motion 1984/85:3117 yrkande 1 i motsvarande del.

dels att utskottet under mom. 3 bort hemställa

3. beträffande *stiftelsens fortsatta medverkan i Apoteksbolaget* att riksdagen med avslag på propositionen i motsvarande del och med bifall till motion 1984/85:3117 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Partihandeln med läkemedel (mom. 5 i hemställan)

3. av Ingemar Eliasson (fp), Göte Jonsson (m), Ann-Cathrine Haglund (m), Ingvar Eriksson (m), Rosa Östh (c), Bo Arvidson (m) och Gunnar Elm (c) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Enligt utskottets mening finns" och slutar med "1984/85:3119 (fp, c)" bort ha följande lydelse:

Utredningens uttalanden om partihandeln med läkemedel har av flera remissinstanser tolkats så som att utredningen förordar införandet av ett monopol på området. Statsrådet Sigurdsen har avstått från att göra några uttalanden i propositionen i frågan. För att alla eventuella oklarheter skall skingras anser utskottet att riksdagen med anledning av motionerna 1984/85:3118 (c) i motsvarande del och 3119 (fp, c) bör uttala att den konkurrens som finns inom partihandeln genom de två bolagen ADA AB och Kronans droghandel AB är värdefull och bör bibehållas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 5 bort hemställa

5. beträffande *partihandeln med läkemedel* att riksdagen med anledning av motion 1984/85:3118 i motsvarande del och motion 1984/85:3119 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Priskontrollen (mom. 6 i hemställan)

4. av Göte Jonsson, Ann-Cathrine Haglund, Ingvar Eriksson och Bo Arvidson (alla m) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Såsom påpekas" och slutar med "alltså avstyrks" bort ha följande lydelse:

Såsom påpekas i motion 1984/85:3117 (m) har Apoteksbolagets priskontrollerande funktion inte prövats av läkemedelsutredningen. Utskottet anser på grund av de skäl som framförts i motionen att det kan ifrågasättas om Apoteksbolaget bör ha en sådan funktion. Det krävs emellertid utförligare analyser för att föreslå förändringar av priskontrollen. Regeringen bör därför förutsättningslöst låta se över Apoteksbolagets priskontrollerande funktion.

dels att utskottet under mom. 6 bort hemställa

6. beträffande *priskontrollen*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:3117 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Riktlinjer för Apoteksbolagets verksamhet (mom. 7 i hemställan)

5. av Göte Jonsson, Ann-Cathrine Haglund, Ingvar Eriksson och Bo Arvidson (alla m) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Utskottet har" och som på s. 15 slutar med "i motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan avstyrkt regeringens förslag till nytt avtal med Apoteksbolaget och förordat en utredning av det nuvarande apotekssystemets ändamålsenlighet (se res. 1). Som en följd av detta ställningstagande avstyrker utskottet även de allmänna riktlinjer för Apoteksbolagets verksamhet som föreslås i propositionen. Utskottet tillstyrker således motion 1984/85:3117 (m) yrkande 1 såvitt nu är i fråga.

dels att utskottet under mom. 7 bort hemställa

7. beträffande *riktlinjer för Apoteksbolagets verksamhet*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:3117 yrkande 1 i motsvarande del avslår propositionens förslag till allmänna riktlinjer.

Särskilt yttrande

beträffande *stiftelsens fortsatta medverkan i Apoteksbolaget*
av Ingemar Eliasson (fp) som anför:

Jag anser att det har ett värde i sig att stiftelsen är med som delägare i Apoteksbolaget. Jag vill därför understryka vad utskottet uttalat, nämligen

att regeringen bemyndigas förhandla med Apotekarsocieteten om stiftelsens fortsatta *medverkan* i Apoteksbolaget. Förhandlingarna får från statens sida alltså inte syfta till att staten ensam övertar hela ägaransvaret.

I proposition 1984/85:170 framlagt lagförslag vilket tillstyrkts av utskottet

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1970:205) om detaljhandel med läkemedel

Härigenom föreskrivs att i 3 § lagen (1970:205) om detaljhandel med läkemedel ordet "Konungen" skall bytas ut mot "Regeringen".

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Propositionen	1
Motioner	2
Motion väckt under allmänna motionstiden 1985	2
Motioner väckta med anledning av proposition 1984/85:170	2
Utskottet	2
Nuvarande förhållanden	2
Fråga om nytt avtal med Apoteksbolaget m. m.	4
Ägarförhållandena	6
Detaljhandeln med läkemedel	7
Partihandeln med läkemedel	8
Apoteksbolagets priskontrollerande funktion	11
Riktlinjer	13
Utskottets hemställan	15
Reservationer	16
1 Frågan om nytt avtal med Apoteksbolaget och utredning om apotekssystemets organisationsform (mom. 1 och 2 i hemställan) av m	16
2 Stiftelsens fortsatta medverkan i Apoteksbolaget (mom. 3 i hemställan) av m	16
3 Partihandeln med läkemedel (mom. 5 i hemställan) av fp, m, c ..	17
4 Priskontrollen (mom. 6 i hemställan) av m	18
5 Riktlinjer för Apoteksbolagets verksamhet (mom. 7 i hemstäl- lan) av m	18
Särskilt yttrande beträffande stiftelsens fortsatta medverkan i Apo- teksbolaget av fp	18
Bilaga	20

